

ÜÇ DENİZ GİRİŞİMİ (ÜDG): BATI'NIN BÜYÜK GÜÇ REKABETİ HAMLESİ-06.03.2023

Deniz ÜNVER

Blog No: 30
06.03.2023

Deniz ÜNVER

Independent Researcher

Dünya genelinde sıcak çatışmalar ve ekonomik krizler arttıkça büyük güçler arasındaki rekabet de artmaktadır. Ukrayna'daki savaştan önce bile büyük güçler arasında yeni bir Soğuk Savaş biçimi ortaya çıkmıştı. Soğuk Savaşın bu yeni biçimi kendini başlıca yeni yatırım, bağlantı ve enerji projelerinde göstermiştir. Bunun en önemli örneği, Pekin'in Kuşak-Yol Girişimidir (KYG). KYG'ye karşı ise Üç Deniz Girişimi tasarlanmıştır.

2015'te faaliyete geçen Üç Deniz Girişimi (ÜDG, *Three Seas Initiative/3SI*), Orta ve Doğu Avrupa ülkelerini kapsayan; sınır ötesi enerji, ulaşım ve dijital altyapıyı geliştirmeyi ve üye ülkelerde ekonomik büyüme sağlamayı amaçlayan ortak bir bölgesel projedir**[1].** ÜDG'ye üye ülkeler Avusturya, Bulgaristan, Hırvatistan, Çekya, Estonya, Macaristan, Letonya, Polonya, Romanya, Slovakya ve Slovenya'dır**[2]**. Bu ülkelerin hepsi de siyasi, ekonomik ve coğrafi olarak Adriyatik Denizine, Baltık Denizine ve Karadeniz'e bağlıdır. Tüm imzacı ülkelerin geçmişte Demir Perde ülkeleri olması da önemli bir detaydır.

Bu nedenle, ÜDG'nin 12 üye ülkesinin AB topraklarının yaklaşık yüzde 30'unu ve AB nüfusunun yüzde 22'sini oluşturduğunu belirtmek gerekir**[3].** Ancak bu ülkeler AB'nin GSYİH'sının yalnızca yüzde 14'ünü oluşturmaktadır**[4].**

ÜDG'nin birkaç hedefi vardır. ÜDG'nin temel amacı ulaşım, enerji ve dijital altyapıyı geliştirerek bölgenin ekonomik büyümesini ve direncini arttırmaktır**[5].** Bunlara ek olarak

ÜDG, bölgeyi yatırımcılar için olduğu kadar küresel finans piyasası için de daha cazip bir yere dönüştürmeyi amaçlamaktadır**[6].** Bu nedenle ÜDGnin amaçları arasında güvenilir, sürdürülebilir ve kapsayıcı bağlantısallık sağlamak vardır**[7].** Son olarak enerji güvenliğinin sağlanması, güzergâhların ve enerji tedarikçilerinin çeşitlendirilmesi de bu girişimin hedefleri arasında sayılabilir**[8].** Başka bir deyişle ÜDG bölgeye kapsamlı nitelikte bir kalkınma getirmeyi amaçlamaktadır.

Washington'un görüşüne göre ÜDG, Orta ve Doğu Avrupa'yı kapsayan en önemli siyasi ve ekonomik politika girişimleri arasındadır**[9].** ABD Dışişleri Bakanı Anthony Blinken, Letonya'nın Riga kentinde yaptığı konuşmada özellikle Ukrayna'daki savaştan sonra ÜDG gibi bir yapılanmanın daha da acil hale geldiğini bir kez daha vurgulamıştır**[10].** Gerçekten de ÜDG, bölgedeki Çin ve Rus etkisiyle mücadele etmek için yaratılmıştır.

Çin, Kuşak ve Yol Girişimi (KYG) ve 17+1 Girişimi ile bölgesel etkisini artırmıştır. Nitekim ÜDG imzacı ülkelerinde Çin'in birçok projesi bulunmaktadır. Örneğin 2022 yılı itibariyle Çin, Çekyanın en büyük ikinci ticaret ortağı olmuştur**[11].** Ayrıca Rusya'nın Şubat 2022'de Ukrayna'yı işgalinden önce Pekin, Ukrayna'nın en büyük ticaret ortağı konumundaydı**[12].** Dahası, kültür alanında Çinin Konfüçyüs Merkezleri birçok Doğu Avrupa ülkesinde bulunmaktadır.

ABD'nin dış politika görüşüne göre Pekin ile Orta ve Doğu Avrupa Ülkeleri arasındaki ilişkilerde yakınlaşmanın sürdürülmesi (bu yakınlaşma KYG ve 17+1 Girişimi bağlamında olmasa bile) bölge için risk oluşturmaktadır**[13].** Çine yönelik eleştirilerden biri de teknolojik otoriterliğin yanı sıra ihracatında asimetrik ekonomik bağımlılığı teşvik etmesidir **[14].**

Orta ve Doğu Avrupa'daki Çin etkisi Çin-Tayvan çatışması nedeniyle de dikkat çekmektedir. Pekin, Trans-Asya Demiryolları aracılığıyla Polonya ve Çekyaya Çinye yönelik ekonomik bağımlılık yaratarak Çinin bu iki üzerindeki etkisini güçlendirmiştir**[15].** Ancak Trans-Asya Demiryolu sadece Çinin ticaretiyle ilgili değildir. Bu demiryolu Hint-Pasifik ticaret yollarına bir alternatif sunmaktadır**[16].** Bu, Tayvan Boğazında düşmanlıkların ortaya çıkması durumunda Çin'in ihracatını Trans-Asya Demiryolu üzerinden Batı'ya aktarabileceği anlamına gelmektedir**[17].**

Bu nedenlerden dolayı ÜDG; güvenli tedarik zincirleri kurarak, enerji güvenliği sağlayarak ve bölgedeki Çin yatırımlarını engelleyerek Batı ve Doğu Avrupa'daki Çin etkisini sınırlayabilecek çok önemli bir proje olarak kabul edilmektedir.

ABD'nin bu girişimi desteklemesinin bir başka nedeni de Orta ve Doğu Avrupa'daki Rus etkisine engel oluşturabilmesidir. ÜDG, Rus topraklarından geçmeyen güvenli boru hatları ve enerji güvenliği vaat etmektedir. Böylece ABD, bölgeye kaya gazı ihracatını arttırabilecektir. Bu bağlamda ABD, bölgedeki Rus etkisine potansiyel olarak zarar verebileceği için söz konusu Girişimi desteklemektedir.

Ayrıca ÜDG'nin hayata geçirilmesinin Ukrayna'nın yeniden inşasına yardımcı olacağı varsayılmaktadır. İmzacı ülkeler, Letonya'nın Riga kentinde düzenlenen ÜDG'nin son zirvesinde Ukrayna'nın toparlanmasına yardımcı olma sözü vermişlerdir**[18].**

Ancak Girişimin nasıl finanse edileceği tartışma konusudur. İmzacı ülkeler, ABD'nin ÜDG'nin finansmanında daha aktif rol oynamasını beklemektedir.

Rus-Ukrayna Savaşının patlak vermesi ÜDG'nin kurulması için umutları artırmıştır. Bu Girişimin kurulmasıyla yatırımları artırarak, bağlantısallığı ve enerji güvenliğini sağlayarak bölgedeki Rus ve Çin etkisiyle mücadele edilebileceği varsayılmaktadır. Bu bağlamda ÜDG, Rusya ve Çin'in büyük güç rekabetini önlemeye yönelik bir proje olarak değerlendirilebilir. Hatta ÜDG, AB ve ABD'nin KYG'ye bir yanıtı olarak kabul edilmektedir. Genel olarak ABD ve ABnin bu projeyi Orta ve Doğu Avrupa'daki Rus ve Çin etkisiyle mücadele etmenin bir yolu olarak gördüğü için desteklediği sonucuna varılabilir.

Son olarak Üç Deniz Girişiminin genişletilmesi için Adriyatik Denizi, Baltık Denizi, Karadeniz ve Hazar Denizini kapsayacak bir Dört Deniz Girişiminin oluşturulması çağrısında bulunan yeni fikirler mevcuttur. Böylesi bir yeni girişim mevcut ÜDG temel alınarak oluşturulacaktır. Hazar ve bölgedeki ilişkili ülkelerin dâhil edilmesi genişleyen bölgenin ekonomik kalkınma ve ulaşım konularında karşılıklı bağımlılığını vurgulayacaktır. Şu anda ÜDG yalnızca AB üye ülkelerini içermektedir. Bu ise bölgede AB üyesi olmayan çok sayıda ülke olduğu için bölgesel işbirliğine engel teşkil etmektedir. Bahsi geçen şekliyle Dört Deniz Girişiminin oluşturulması bölge ülkelerini AB sınırlarının ötesine bakmaya teşvik edecektir.

**Resim: https://balticsecurity.eu/three_seas_initiative/*

[1] Anthony B. Kim, Three Seas Initiative Should Be Americas Transatlantic Partnership For Economic Freedom, Not Woke Agenda, *The Heritage Foundation*, 29 Eylül 2022, https://www.heritage.org/global-politics/commentary/3-seas-initiative-should-be-americas-transatlantic-partnership-economic

[2] Three Seas Story, Three Seas, https://3seas.eu/about/threeseasstory

[3] Marek Grzegoryczk, It is Time For the EU and 3SI To Align Their Goals, *Emerging Europe*, 30 Ağustos 2022, https://emerging-europe.com/news/its-time-for-the-eu-and-three-seas-initiative-to-align-their-goals/

[4] Age.

[5] Objectives, *Three Seas*, https://3seas.eu/about/objectives

[6] Age.

[7] Age.

[8] Objectives, *Three Seas*.

[9] Kim, Three Seas Initiative Should Be Americas Transatlantic Partnership For Economic

Freedom, Not Woke Agenda.

[10] Age.

[11] Czech Republic Imports by Country, *Trading Economics*, https://tradingeconomics.com/czech-republic/imports-by-country

[12] China Regional Snapchat: Eastern Europe & the South Caucasus, *Foreign Affairs Committee*, 25 Ekim 2022, https://foreignaffairs.house.gov/china-regional-snapshot-eastern-europe-the-south-caucasus/

[13] Thomasz Wroblewski ve Darren Spinck, The Three Seas Initiative: A Counter to Chinese Influence in Europe?, *National Interest*, 6 Şubat 2023, https://nationalinterest.org/feature/three-seas-initiative-counter-chinese-influence-europe-206181

[14] Age.

[15] Age.

[16] Wroblewski ve Spinck, The Three Seas Initiative: A Counter to Chinese Influence in Europe?

[17] Age.

[18] Support for Ukraine Pledged at the Three Seas Initiative Summit National Coordinators Meeting, *Three Seas*, https://3seas.eu/media/news/support-for-ukraine-pledged-at-the-three-seas-initiative-summit-national-coordinators-meeting

Yazar hakkında :

Atıfta bulunmak için: ÜNVER, Deniz. 2026. "ÜÇ DENİZ GİRİŞİMİ (ÜDG): BATI'NIN BÜYÜK GÜÇ REKABETİ HAMLESİ-06.03.2023." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Blog No.2023 / 30. Mart 06. Erişim Kasım 22, 2026. https://avim.org.tr/public/Blog/UC-DENIZ-GIRISIMI-UDG-BATI-NIN-BUYUK-GUC-REKABETI-HAMLESI-06-03-2023

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr

https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır